

HANDLEIDING RAPPORTEUR VELDVOETBAL

SEIZOEN 2017/'18

Uitgave nr. : 01
Datum : Juni 2017

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	3
De vorm	3
De inhoud en de competenties.....	4
2. BEOORDELEN	5
3. TOELICHTING OP DE COMPETENTIES VAN HET BEOORDELINGSRAPPORT	9
Competentie 1 – Managen van de wedstrijd	9
Competentie 2 – Communicatie	10
Competentie 3 – Toepassing spelregels	12
Competentie 4 – Positie kiezen & volgen.....	13
Bijlage 1 – Beoordelingsfouten.....	14

1. INLEIDING

De vorm

De vorm van het beoordelingsrapport is gebaseerd op het noteren van concreet waargenomen gedrag van de scheidsrechter. Aan de hand van aantekeningen van waarnemingen door de rapporteur worden de scores op het beoordelingsrapport ingevuld.

Wat hebt u de scheidsrechter zien doen of zien nalaten?

Niet uw mening, aannahme of veronderstelling wordt op het beoordelingsrapport vertaald naar scores. Slechts de feiten die u concreet waargenomen heeft vormen de basis voor uw scores. Alleen dan is er sprake van een zo objectief mogelijke beoordeling.

Bij het amateurvoetbal is gekozen voor een vijfpuntenschaal met de scores A t/m E. Voor het scoren is bij elk competentieonderdeel de onderstaande toelichting van toepassing:

A:	Het competentieonderdeel heeft volgens de toelichting een hogere moeilijkheidsfactor dan normaal, er zijn geen verbeterpunten en de scheidsrechter levert een sterke prestatie , waarbij er in de <i>toelichting</i> een aantal correct uitgevoerde moeilijke situaties worden beschreven.
B:	Los van de moeilijkheidsgraad van het competentieonderdeel levert de scheidsrechter een sterke prestatie , die in de toelichting is onderbouwd. Een enkel foutje is toegestaan zolang het totaalbeeld op de betreffende competentie over de gehele wedstrijd maar boven verwachting is.
C:	Los van de moeilijkheidsgraad van het competentieonderdeel levert de scheidsrechter een prestatie zoals verwacht mag worden , afdoende en effectief (er mag best een foutje gemaakt worden als dat verder geen invloed heeft op het totaalbeeld van het competentieonderdeel).
D:	Los van de moeilijkheidsgraad van het competentieonderdeel levert de scheidsrechter een prestatie, waarbij er in de toelichting meerdere verbeterpunten worden beschreven.
E:	Los van de moeilijkheidsgraad van het competentieonderdeel levert de scheidsrechter een prestatie die beneden verwachting is , waarbij er in de toelichting veel verbeterpunten worden beschreven.

De inhoud en de competenties

Het beoordelingsformulier bestaat uit 4 competenties. Met competenties wordt bedoeld de kennis, vaardigheden, houding en persoonlijke eigenschappen van een scheidsrechter die moeten leiden tot een succesvolle prestatie. De 4 competenties worden beschreven in 8 competentieonderdelen.

De 4 competenties waarop een scheidsrechter in het AV wordt beoordeeld zijn:

1. Managen van de wedstrijd

De scheidsrechter zorgt ervoor, door het aanpassen van zijn arbitrage aan de wedstrijd en door zijn uitstraling, dat de spelers zijn beslissingen accepteren.

2. Communicatie

De scheidsrechter is in staat om zijn beslissingen te verkopen d.m.v. zijn communicatie en weet door zijn wijze van communiceren weerstand te voorkomen.

3. Toepassing spelregels

De scheidsrechter is in staat alle spelregels en overige instructies correct en samenhangend toe te passen en waar nodig de snelheid in het spel te houden.

4. Volgen en positie kiezen

De scheidsrechter is in staat het spel te volgen en optimaal positie te kiezen om de juiste beslissingen te kunnen nemen en om zijn beslissingen goed te kunnen verkopen.

Een nadere uitwerking en toelichting van de competenties vindt u in het hoofdstuk "Toelichting op de competenties van het beoordelingsrapport".

Waardering

Het systeem kent een waarde toe aan elke score op het beoordelingsformulier en alle ingevoerde scores leiden tot het eindcijfer van het rapport. Uitsluitend de aangevinkte scores bepalen het eindcijfer. De door de rapporteur vermelde toelichting en tips hebben geen invloed op het eindcijfer.

Wat wordt beoordeeld?

De rapporteur dient zich niet specifiek te richten op de fouten die een scheidsrechter maakt, maar moet ook aandacht hebben voor de manier waarop een scheidsrechter de wedstrijd leidt. Een wedstrijd met veel moeilijke situaties vraagt om een andere benadering dan een wedstrijd waarbij dat niet het geval is. De rapporteur dient aandacht te hebben voor de wijze waarop een scheidsrechter handelt, omgaat met spelers en technische staf en de manier waarop hij de spelregels in de praktijk toepast.

Hoe wordt beoordeeld?

De rapporteur maakt tijdens de wedstrijd aantekeningen over het concreet waarneembaar gedrag van de scheidsrechter, dus wat de rapporteur **feitelijk** ziet. Bij het opmaken van het beoordelingsformulier vertaalt hij de aantekeningen naar de van toepassing zijnde competentieonderdelen. Dus: **Niet de mening van de rapporteur is de basis van zijn rapport maar uitsluitend een zo objectief mogelijke weergave van concreet waargenomen feiten!**

Daarbij moet voortdurend worden beoordeeld, waarin de oorzaak van het gedrag gelegen is.

2. BEOORDELEN

Objectiviteit versus subjectiviteit

Volledig objectief beoordelen bestaat niet. Iedereen die iets waarneemt, plaatst dit in een persoonlijk kader en plakt aan de hand daarvan één of meer etiketten eraan. Dit is een natuurlijk mechanisme wat mensen ertoe in staat stelt, hun wereld begrijpelijk en overzichtelijk te houden.

Het beoordelen van scheidsrechters is niet anders: iedere rapporteur bekijkt de scheidsrechter met in het achterhoofd hoe de rapporteur vindt dat de scheidsrechter zich zou moeten gedragen. Het is daarom nagenoeg onmogelijk een compleet objectief systeem van waarnemen en beoordelen te introduceren. Om de scheidsrechters op een zo eerlijk en rechtvaardig mogelijke wijze met elkaar te kunnen vergelijken, is het noodzakelijk om dezelfde systematiek en criteria te hanteren. Tevens is het van belang om je als rapporteur bewust te zijn en te blijven van de invloed van je eigen subjectieve kader hoe jij denkt dat een scheidsrechter moet handelen.

Observeren, uitgesteld beoordelen en oorzaak-gevolg

In het dagelijks leven zijn we gewend om wat we zien en horen vrijwel direct een plaats te geven en er een conclusie aan te verbinden. Een goede rapporteur is echter in staat om het eigen oordeel uit te stellen en de gedragingen van de scheidsrechter pas later in het licht van de wedstrijd te plaatsen. Voorbeeld: Een scheidsrechter kiest in de 3^e minuut van de wedstrijd ervoor, een speler niet te waarschuwen voor een tactische overtreding, maar geeft een stevige publieke vermaning. De rapporteur dient de waarneming hiervan voor zichzelf concreet op te schrijven, zonder daar *direct* een waardeoordeel aan te verbinden.

Een vroege waarschuwing voor een tactische overtreding kan snel leiden tot een stortvloed aan kaarten. Indien de scheidsrechter met zijn beslissing *voorkomt*, later een groot aantal kaarten te moeten geven, heeft hij wel degelijk goed gepresteerd in de geest van de wedstrijd. Dat kan echter pas *na afloop* van de wedstrijd beoordeeld worden. Deze gedragingen dient een rapporteur te onderkennen en omschrijven, niet dat de scheidsrechter in de 3^e minuut geen waarschuwing gaf en dus een fout maakte.

Verder is het belangrijk de juiste oorzaak-gevolg-relaties te onderkennen. De scheidsrechter, spelers en andere officials beïnvloeden elkaar wederzijds. De scheidsrechter heeft uiteraard alleen volledige controle over zijn eigen gedrag. Door zijn eigen gedrag continu aan te passen op de situatie, probeert een scheidsrechter de gedragingen van alle andere personen te beïnvloeden en de goede kant op te sturen. Hij is echter hierbij sterk afhankelijk van de overige betrokkenen. Daarom dient de rapporteur bij het beoordelen van het gedrag van een scheidsrechter vooral rekening te houden met de *oorzaak* van het gedrag. Het directe *gevolg* van het gedrag van de scheidsrechter zou moeten zijn, dat de oorzaak voor het gedrag van de spelers wordt *weggenomen*.

- Voorbeeld 1: Een speler levert commentaar op de leiding (*oorzaak*) en de scheidsrechter vermaant hem (*gevolg*). Het doel van de vermaning is ervoor te zorgen dat er geen commentaar meer komt (*wegnemen oorzaak*). Indien dit echter niet het geval is, en de speler blijft mekkeren (de oorzaak blijft bestaan), dient de scheidsrechter zijn gedrag *aan te passen* (een waarschuwing geven en bij herhaling wegzenden van de speler). Deze keten van gedragingen, waarin een scheidsrechter al dan niet flexibel inspeelt op de situatie, dient een rapporteur te onderkennen en te beoordelen.

- Voorbeeld 2: Vaak wordt het niet fluiten voor strafbaar buitenspel een scheidsrechter harder aangerekend wanneer er een goal op volgt, dan wanneer er geen doelpunt gescoord wordt. De kwaliteit van de beslissing van de scheidsrechter wordt dan ten onrechte beoordeeld op basis van de kwaliteit van spelers. Belangrijker is het, om de oorzaak te beoordelen: Wanneer de speler meters buitenspel liep en de situatie daardoor overduidelijk was, is een foute beslissing de scheidsrechter zwaarder aan te rekenen dan wanneer buitenspel een kwestie was van centimeters.

Classificeren

Het is zeer belangrijk om waarnemingen aan het juiste competentieonderdeel toe te schrijven. Een spelmoment kan voor meerdere competentieonderdelen informatief zijn, maar een relevante observatie uit dit moment, mag maar bij één competentieonderdeel meegerekend worden. Het is dus niet toegestaan om exact hetzelfde voorbeeld bij meerdere competentieonderdelen te gebruiken. Voorbeeld: Een scheidsrechter geeft ten onrechte een vrije schop en hierop biedt een speler dusdanig weerstand, dat een waarschuwing op zijn plaats is; de scheidsrechter reageert echter helemaal niet. Deze situatie kan bij meerdere competentieonderdelen meegewogen worden. De verkeerde beslissing natuurlijk bij 'juistheid van beslissing'. Het niet reageren op de weerstand kan echter bij 'disciplinair beleid' meegewogen worden (er wordt geen waarschuwing gegeven), of bij 'komt overtuigend, zelfverzekerd en resoluut over omdat de scheidsrechter niet optreedt tegen weerstand. De rapporteur dient hier een keuze te maken. Indien de scheidsrechter vaker niet optreedt tegen weerstand, dient dit bij 'managen van de wedstrijd' meegewogen te worden, als het een geïsoleerd incident is, bij disciplinair beleid. Het is echter niet toegestaan om bij beide competentieonderdelen dit voorbeeld te geven.

De nadruk bij rapportage ligt op het **managen van de wedstrijd**. Om hier een goed oordeel over te geven, dienen meerdere spelmomenten samen beoordeeld te worden en niet als afzonderlijke situaties. Door de combinatie van meerdere waarnemingen, kan de rapporteur een beeld schetsen van hoe de scheidsrechter flexibel zijn leiding aanpaste om de wedstrijd te managen. De rapporteur zal zich daarom na afloop van de wedstrijd bij elke waarneming de vraag moeten stellen of de waarneming onderdeel is van iets dat invloed heeft gehad op het beeld van de wedstrijd. Concrete waarnemingen met betrekking tot managen van de wedstrijd dienen altijd bij competentie 1 te worden omschreven. Het is aan de rapporteur om deze keuze te maken en niet de bedoeling dat scheidsrechters deze keuze in bezwaar of beroep aanvoeren om een rapport te laten aanpassen of seponeren.

Toelichting

Het is aan de rapporteur om te bepalen hoe aantekeningen worden gemaakt tijdens de wedstrijd. De voorkeur hoe dit te doen, zal per persoon sterk verschillen. Bij het invullen van het rapport zal echter iedere rapporteur met de tekst in deze Handleiding rekening moeten houden.

Wanneer in de toelichting concrete situaties worden gebruikt om een compliment of verbeterpunt te onderbouwen is het handig om dit aan de hand van de 4 W's te doen. "**Wanneer:** tijd, **Waar:** plaats; **Wie:** betrokkenen (rugnummers); **Wat:** waarneming/gevolgen".

Echter bij de **beschrijving van correcte beslissingen in moeilijke situatie wanneer er sprake is van een A-score**, alsmede bij een **belangrijk verwijtbare fout waardoor de maximumscore direct daalt**, is het **verplicht** een volledige, concrete omschrijving van de situatie aan de hand van zoveel mogelijk onderdelen van de 4 W's te geven.

Bij het rapporteren gelden de stelregels:

1. Bij twijfel niet noteren
2. Compleet subjectieve omschrijvingen zijn niet toegestaan

Voorbeeld: De observatie dat “de scheidsrechter weinig zelfvertrouwen uitstraalde bij protest” is compleet subjectief. We kunnen ons er een voorstelling van maken, maar de scheidsrechter weet door een dergelijke beschrijving niet wat deze de volgende keer anders moet doen. Een omschrijving als: “na toekennen van een strafschoep aan B in de 18^e minuut protesteerden meerdere spelers. U keek hierbij alleen naar de grond, trad verder niet op door middel van disciplinaire straffen en straalde hierdoor weinig zelfvertrouwen uit”, geeft duidelijk aan waar de scheidsrechter aan kan werken.

Beoordelen

Wanneer alle observaties zijn verzameld, dient de rapporteur deze te toetsen aan de hand van de vijfpuntenschaal. De rapporteur kent vervolgens voor ieder van de competentieonderdelen een score toe aan de hand van deze schaal.

Invullen van de beoordeling

Per competentieonderdeel dient de rapporteur de score aan te vinken die hij op basis van zijn waarnemingen tijdens de wedstrijd het meest passend acht voor dit competentieonderdeel.

Indien de prestatie neutraal was, dient een score van C te worden toegekend. De term neutraal betekent in dit geval: een afdoende en effectieve prestatie in een wedstrijd met een laag of normaal moeilijkheidsgehalte.

Het rapportagesysteem is zodanig ingericht, dat een scheidsrechter die bij een competentieonderdeel moeilijke correcte beslissingen neerzet, hiervoor beloond kan worden met een hogere score dan een C, waarbij ook de moeilijkheidsfactor bij het competentieonderdeel een rol speelt (wedstrijd op het scherpst van de snede, wedstrijd in noodweer op extreem zwaar veld, niet eenvoudig te beoordelen situaties van een strafschoep en gele kaart, etc.).

Een prestatie met een aantal of veel verbeterpunten of een prestatie met één of meer belangrijk verwijtbare fouten, dient beoordeeld te worden met een score lager dan C.

	Competentieonderdeel
1.1	Komt overtuigend, zelfverzekerd en resoluut over bij een beslissing en/of weerstand
1.2	Voelt de wedstrijd aan, is flexibel in zijn arbitrerend en neemt samenhangende beslissingen
2.1	Functioneel fluitsignaal
2.2	Duidelijke en functionele non-verbale signalen en verbale communicatie
3.1	Juistheid van beslissingen
3.2	Disciplinair beleid
4.1	Positie kiezen en volgen tijdens het spel
4.2	Positie kiezen bij spelhervattingen

In tegenstelling tot voorgaande jaren is er nu één vak toelichting. **Alle toegekende scores dienen in dit vak te worden toegelicht.**

De toelichting van een competentieonderdeel begint met de vermelding van het competentienummer en staat als één stuk toelichting bij elkaar. **Het competentienummer dient dus voorafgaande aan de toelichting genoteerd te worden!**

Het is mogelijk om bij de toelichting van een verbeterpunt ook complimenten te vermelden. Indien een scheidsrechter een C, D of E scoort voor het toepassen van de spelregels, maar wel bijvoorbeeld de voordeelregel perfect toepaste waar een doelpunt uit volgde, dient dit natuurlijk niet onvermeld te blijven.

Gebruik spelregeltaal in de toelichting. Bijvoorbeeld:

- Een onbesuisde overtreding dient tot een waarschuwing te leiden;
- Een gewelddadige actie of overtreding met buitensporige inzet dient tot een veldverwijdering te leiden.

Belangrijk verwijtbare fout

Een belangrijke verwijtbare fout kan alleen gemaakt worden bij competentieonderdelen 3.1, 3.2, 4.1 en 4.2 en dient daar concreet aan de hand van zoveel mogelijk 4 W's omschreven te worden.

Als de scheidsrechter één belangrijk verwijtbare fout maakt, dient de rapporteur bij het betreffende competentieonderdeel maximaal een D-score toe te kennen.

Indien de scheidsrechter bij een competentieonderdeel een aantal verbeterpunten heeft die zonder de belangrijk verwijtbare fout tot een score van D zouden leiden **en** daarnaast minstens één belangrijk verwijtbare fout maakt, dient de rapporteur de eindscore van E toe te kennen.

Bij twee of meer belangrijke verwijtbare fouten bij hetzelfde competentieonderdeel dient de rapporteur een E-score toe te kennen.

Bij een belangrijk verwijtbare fout gaat het om een verkeerde beslissing ten aanzien van:

- Een strafschoep;
- Een directe rode kaart;
- Het niet geven van een gele kaart aan een speler die al een gele kaart heeft, waardoor een rode kaart achterwege blijft;
- Een onjuiste toepassing van de buitenspelregel, waardoor ten onrechte een doelpunt wordt afgekeurd of goedgekeurd of een directe scoringskans ontstaat of teniet wordt gedaan;
- Scheidsrechter hervat het spel met een scheidsrechtersbal en de speler die de bal krijgt schiet die rechtstreeks in het doel van de tegenpartij. De scheidsrechter kent vervolgens ten onrechte een doelpunt toe;
- Het spel wordt hervat met een indirecte vrije trap die rechtstreeks in het doel van de tegenpartij verdwijnt en de scheidsrechter kent een doelpunt toe;

Het verwijtbare zit in het feit dat de scheidsrechter het *kon* waarnemen of *had moeten* waarnemen. De fout hoeft geen invloed te hebben op de uitslag van de wedstrijd.

De extra aftrek dient slechts op één competentieonderdeel toegepast te worden.

Voorbeeld: de scheidsrechter laat ten onrechte doorspelen bij strafbaar buitenspel waarbij een directe scoringskans ontstaat (verwijtbaar); de aanvaller wordt onreglementair gestuit, wat leidt tot een rode kaart. Deze rode kaart is dan geen belangrijk verwijtbare fout, omdat de beslissing rood te geven op zichzelf juist is. Het door laten spelen bij strafbaar buitenspel, waardoor een kans ontstaat, dient echter wel als een belangrijk verwijtbare fout meegewogen te worden in de score.

3. TOELICHTING OP DE COMPETENTIES VAN HET BEOORDELINGSRAPPORT

Competentie 1 – Managen van de wedstrijd

Beoordeeld wordt: De mate waarin de scheidsrechter in staat is om acceptatie van zijn beslissingen te verkrijgen door het aanpassen van zijn arbitrage aan de aard van de wedstrijd en door zijn uitstraling.

De rapporteur zal zich daarom na afloop van de wedstrijd bij elke geregistreerde waarneming de vraag moeten stellen of de waarneming onderdeel is van meerdere waarnemingen, die invloed hebben gehad op het beeld van de wedstrijd. Als dat het geval is worden deze waarnemingen bij competentie 1 meegenomen. Gaat het om op zichzelf staande situaties, dan worden deze bij de overige competenties vermeld. Een uitzondering geldt voor belangrijke verwijtbare fouten, die worden uitsluitend bij 3 en 4 vermeld.

Kernbegrippen zijn: **managen wedstrijd, juiste keuzes en oplossingen vinden.**

- Zorgt de scheidsrechter door zijn aanpak van de wedstrijd dat hij controle houdt.
- Herkent hij veranderingen in het wedstrijdbeeld, reageert hij proactief en hoe krijgt hij zo nodig de controle weer terug?
- Reageert de scheidsrechter op de juiste wijze op het gedrag van spelers, teamofficials en assistent-scheidsrechters?
- Wordt de scheidsrechter door de spelers geaccepteerd en gerespecteerd? Is zijn optreden overtuigend en gedecideerd? Laat hij zich niet beïnvloeden?

1.1 Komt overtuigend, zelfverzekerd en resoluut over bij een beslissing en / of weerstand

Punten die hierbij een rol spelen:

- Blijft overeind in stressvolle situaties.
- Is assertief en maakt een uitstekende indruk.
- Is consistent en laat zich niet beïnvloeden door anderen (spelers, teamofficials, supporters etc.); neemt altijd objectieve beslissingen.
- Is consistent, ook als kritiek onvermijdelijk is.
- Is strikt, besluitvaardig, heeft zelfvertrouwen en is zelfverzekerd.
- Is resoluut, moedig en niet bang om impopulaire beslissingen te nemen.
- Als er lastige situaties ontstaan, zoals moeilijke beslismomenten en weerstand tegen beslissingen, reageert de scheidsrechter daar dan op?
- Heeft de scheidsrechter controle over situaties. Bijvoorbeeld: weet hij door zijn lichaamstaal en uitstraling de muur te managen of een controleerbare situatie te creëren bij hoekschoppen.
- Goede balans tussen rustig en feller verbaal en non-verbaal gedrag, maar heeft altijd controle over zijn emoties en straalt dit uit.
- Houdt de scheidsrechter gepaste afstand (dit betekent soms een stap naar achteren) als er kritiek op zijn beslissingen is of verkleint hij juist de afstand tussen hem en de speler(s)? De scheidsrechter kan met zijn eigen gedrag invloed uitoefenen op de spanning bij conflicten. Indien een scheidsrechter bij weerstand de afstand tussen hem en de speler(s) verkleint, dan kan dit averechts werken, omdat de spanning dan wordt opgevoerd. De afstand verkleinen wordt ervaren als een daad van agressie.

Teamofficials

Hoe gaat de scheidsrechter om met de teamofficials? Teamofficials alleen aanpakken als de arbitrage er hinder van heeft of men over de schreef gaat. Doet de scheidsrechter dat op een correcte manier. De scheidsrechter neemt direct maatregelen wanneer de assistent-scheidsrechters of de 4^e official worden bekritiseerd door spelers of teamofficials.

1.2 Voelt de wedstrijd aan en is flexibel genoeg om arbitrage aan te passen

Voetbal is een contactsport. Er dient niet te kinderachtig te worden gefloten. Er moet wel een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de echte en de onechte zaken. Laat een wedstrijd tot ontwikkeling komen, maar grijp direct in wanneer een overtreding daar echt aanleiding toe geeft, ongeacht de plaats van de overtreding of het tijdstip in de wedstrijd.

Een belangrijk onderwerp is het houden van tempo in de wedstrijd. De scheidsrechter dient niet te pietluttig te zijn met de plaats van vrije schoppen op de eigen speelhelft in een defensieve situatie, maar wel strikt bij een vrije schop op de helft van de tegenstander. De juiste plaats en het stil liggen van de bal zijn dan essentieel. Hij laat ook niet te snel een verzorger het speelveld inkomen voor een blessurebehandeling. Hij hanteert waar mogelijk, met in achtneming van bovenstaande, de voordeelregel. Pakt deze niet goed uit, dan dient alsnog de eerste overtreding te worden bestraft.

Punten die daarnaast een rol spelen:

- Arbitreren in de geest van de wedstrijd; een derby vereist een andere insteek dan een wedstrijd om des keizers baard.
- Consistent bestraffen van overtredingen. De scheidsrechter is in staat om gedurende de hele wedstrijd een herkenbare lijn te hebben in zijn beoordeling van overtreding. Deze lijn is herkenbaar en begrijpelijk voor spelers/trainers;
- Consistentie en voorspelbaarheid bij het toepassen van persoonlijke straffen; vanaf het begin een duidelijke lijn volgen (niet te snel of te makkelijk kaarten geven voor kleine overtredingen).
- Juiste opbouw van de disciplinaire maatregelen.
Bij de beoordeling van tackles is er een grijs gebied, dus niet altijd geel of rood. Gaat de scheidsrechter hier goed mee om? Goede inschatting van de situatie voor een eerste gele kaart?
- Beschikt over voldoende inlevingsvermogen.
- Herkent spelers die regelmatig overtredingen maken of met een tegenstander onenigheid hebben en gaat hier correct mee om? Weet hij dit in sportief gedrag om te buigen?
- De scheidsrechter is korter gaan volgen op momenten dat de wedstrijd hier om vraagt en heeft op die manier de wedstrijd onder controle gehouden.
- De scheidsrechter is in staat om de touwtjes strakker in handen te nemen en te laten vieren op de juiste momenten.
- De scheidsrechter herkent de spelers die in de gaten gehouden moeten worden en past zijn arbitrage hierop aan (vaker persoonlijk contact, kort volgen, etc.).
- De scheidsrechter past zijn arbitrage aan weersomstandigheden aan (bv. glad veld en waar stelt hij zich op als storm invloed heeft op het spel).
- Een belangrijk middel om situaties te voorkomen voor de scheidsrechter is het coachen van spelers of wel vooraf verbaal aangeven iets te zien, waardoor een speler een beoogde actie niet maakt.

Competentie 2 – Communicatie

Beoordeeld wordt: De mate waarin de scheidsrechter in staat is om zijn beslissing te verkopen d.m.v. zijn communicatie en weet door zijn verbale en non-verbale communicatie weerstand weet te voorkomen (de-escaleren).

Dit moet blijken uit het gebruik van het fluitsignaal en de gebaren (tekens) die de scheidsrechter geeft. Als een scheidsrechter bij een overtreding besluit het spel niet te onderbreken in verband met duidelijk voordeel, dan moet hij dit duidelijk maken in woord en gebaar. Communiqueert hij zonder overdrijving effectief met de spelers?

Als de waarneming onderdeel is van meerdere waarnemingen, die invloed hebben gehad op het beeld van de wedstrijd, dan wordt de waarneming niet hier, maar bij competentie 1 meegenomen. Een uitzondering geldt voor belangrijke verwijtbare fouten, die worden uitsluitend bij 3 en 4 vermeld.

2.1 Functioneel fluitsignaal

Het fluitsignaal moet altijd duidelijk hoorbaar zijn en de scheidsrechter kan met zijn fluitsignaal duidelijk maken of er sprake is van een 'normale' overtreding of een 'ernstige' overtreding. Dit wordt intonatie genoemd, dus geen monotoon gebruik van het fluitsignaal.

Het fluitsignaal mag niet irritant zijn, doordat de scheidsrechter bijvoorbeeld onnodig lang op zijn fluit blaast of door te fluiten voor elke spelhervatting.

2.2 Duidelijke en functionele non-verbale signalen en verbale communicatie

Punten die hierbij een rol spelen:

- Indien een scheidsrechter aangeeft dat er sprake is van een doelschop, hoekschop, strafschop of inworp dan dient dit door het afgesproken gebaar duidelijk te zijn.
- Indien er sprake is van een indirecte vrije schop, dan dient de scheidsrechter dit duidelijk aan te geven door een arm recht omhoog te steken. De arm moet omhoog blijven tot de indirecte vrije schop is genomen en totdat de bal door een andere speler is geraakt of uit het spel is.
- Als de scheidsrechter een overtreding heeft geconstateerd die moeilijk zichtbaar was, dan dient hij als volgt te handelen:
  - Met een armgebaar aangeven door wie de vrije schop moet worden genomen, en of er sprake is van een directe- of indirecte vrije schop.
  - Indien er sprake is van een overtreding die niet voor iedereen duidelijk is (wie deed er wat?), met een ondersteunend, functioneel gebaar aangeven welke overtreding is geconstateerd. Dit kan hij bijvoorbeeld doen door een gebaar te maken van 'duwen' of 'vasthouden'.
- Voordeel aangeven doet de scheidsrechter door duidelijk te roepen (bijvoorbeeld "ga door" of "voordeel") **en** door met 1 of 2 horizontaal gestrekte armen in de richting te wijzen waarin moet worden verder gespeeld.
Verbaal (roepen) is vooral belangrijk voor de spelers die in duel zijn, omdat zij alleen oog hebben voor de bal en voor elkaar en een gebaar van de scheidsrechter niet zien. Non-verbaal (gebaar) is van belang om voor alle overige spelers en toeschouwers duidelijk te maken dat voordeel wordt toegepast.
- Kaarten duidelijk en rustig laten zien door deze recht omhoog te houden:
  - Bij een gele kaart wachten tot de speler staat wanneer hij op de grond ligt. Bij een rode kaart snel duidelijkheid geven en niet wachten.
  - Voor iedereen moet duidelijk zijn wie de kaart krijgt (speler isoleren in plaats van wijzen).
  - Niet met de fluit in de mond gaan staan bij het tonen van een kaart.
- De scheidsrechter maakt gebruik van duidelijke en rustige (non-)verbale communicatie, waarmee hij bijdraagt aan het de-escaleren van de situatie.

Samenwerking (club)assistent-scheidsrechters / 4de official

Hier moet vooral gekeken worden naar de **zichtbare** wijze van samenwerking tussen de scheidsrechter en de (club)assistenten/4^e official, zoals: snel overnemen van adviezen, eigen initiatief bij onjuist advies, duidelijke en snelle signalen, zichtbaar naleving van de richtlijnen; of tonen van goed gemaakte afspraken. Teamwork is in de hedendaagse arbitrage van groot belang.

In de technische richtlijnen samenwerking scheidsrechter en (club)assistent-scheidsrechter is aangegeven wat er van de scheidsrechter wordt verwacht op het gebied van samenwerking.

De rapporteur let daarbij o.a. op de volgende zaken:

- Reageert op alle signalen van de (club)assistent-scheidsrechters. De scheidsrechter neemt daartoe ofwel het signaal over, of geeft door middel van een handgebaar aan het vlagsignaal van de (club)assistent-scheidsrechters gezien te hebben zonder daarbij het spel te onderbreken (voordeel, te snel buitenspelteken etc.).
- Neemt geen zichtbare verwijtbare tegenstrijdige beslissingen na het advies van de (club)assistent-scheidsrechters (hoekschop/doelschop, andere richting bij inworp etc.).

- Heeft een goede communicatie bij overtredingen die buiten het zicht van de scheidsrechter (gewelddadig gedrag) plaatsvinden en die zijn gesignaleerd door de (club)assistent-scheidsrechters of de 4^e official. Neemt de correcte maatregelen.

Competentie 3 – Toepassing spelregels

Beoordeeld wordt: De mate waarin de scheidsrechter in staat is om de spelregels consistent toe te passen en waar nodig snelheid in het spel te houden.

Als de waarneming onderdeel is van meerdere waarnemingen, die invloed hebben gehad op het beeld van de wedstrijd, dan wordt de waarneming niet hier, maar bij competentie 1 meegenomen. Een uitzondering geldt voor belangrijke verwijtbare fouten, die worden uitsluitend bij 3 en 4 vermeld.

3.1 Juistheid van beslissingen

Alles vermelden, wat te maken heeft met de spelregels en de technische richtlijnen.

Punten die hierbij een rol spelen:

- Duidelijk onderscheiden van tackles gericht op de bal of op een tegenstander.
- Direct onderbreken van de wedstrijd en beschermen van spelers die slachtoffer zijn van ernstige overtredingen.
- Waarnemen, en correct bestraffen van duwen, trekken en vasthouden (verborgen overtredingen).
- Alert op het gebruik van ellebogen, hand(en) en/of arm(en).
- Alert zijn op en correct bestraffen van misleiden van de scheidsrechter, bemoeien met de leiding, tijd rekken etc.
- Duidelijk onderscheiden van het opzettelijk en onopzettelijk spelen van de bal met de hand.
- Correct toekennen van een directe of indirecte vrije schop.
- Hanteren van de voorgeschreven afstand van 9.15 m bij de muur (vooral in de buurt van het strafschopgebied).
- Toezien op het correct hervatten van het spel.
- Correct toepassen van procedures bij spelerswisselingen en het behandelen van geblesseerde spelers.
- Juiste toepassing van de voordeelregel: het toepassen van voordeel moet gekoppeld zijn aan het ontstaan van een veelbelovend teamvoordeel in plaats van een persoonlijk voordeel. *Balbezit is geen voordeel.* Gaat de scheidsrechter goed om met *wait and see*? Bij situatie rode kaart nooit voordeel, tenzij het een *duidelijke* scoringskans is.
- Het spel niet onnodig ophouden of vertragen (bijvoorbeeld plek vrije schop in eigen verdediging).
- De scheidsrechter dient alleen beoordeeld te worden op buitenspel indien het mogelijk voor hem is om deze situatie zelfstandig te beoordelen.

3.2 Disciplinair beleid

De onbesuisde overtredingen en overtredingen die gepaard gaan met buitensporige inzet en/of de veiligheid van de tegenstander in gevaar kunnen brengen, moeten direct met een gele (onbesuisd) of rode (buitensporige inzet etc.) kaart worden bestraft. Scheidsrechters moeten hierin consequent zijn. Er zijn echter ook overtredingen waarin ruimte zit. In een dergelijk geval verdient het de voorkeur dat het voorval wordt opgelost door middel van het geven van een persoonlijke of publieke vermaning. Het gaat om een consistente opbouw van disciplinaire maatregelen. Ofwel, waar mogelijk eerst vermanen, maar disciplinair straffen (gele kaart, rode kaart) als dat onvermijdelijk is. Dit heeft alles te maken met de vraag of de scheidsrechter goed in de wedstrijd zit, het aanvoelen van de wedstrijd en de acceptatie en het respect van de spelers voor elkaar en de arbitrage.

Punten die hierbij een rol spelen:

- Juiste disciplinaire maatregelen nemen.
- Het disciplinair bestraffen (met een gele kaart) van o.a. onsportief gedrag

- Vertragen/verhinderen spelherhvattingen
- Aanmerkingen maken op de arbitrage (bv. wegwerpgebaar)
- Vragen om een gele/rode kaart voor een tegenstander
- Het tonen van een rode kaart voor tackles die de gezondheid van een tegenstander in gevaar brengen.
- Juist beoordelen van het ontnemen van een duidelijke scoringskans. Van belang zijn dan de richting van de aanval, de plaats van de overtreding en de positie van de verdedigers.
- Juist beoordelen van het op onreglementaire wijze onderbreken van een veelbelovende aanval. Hiervan is sprake als de overtreding niet naar de aard met geel moet worden bestraft, maar wel vanwege het doel van de overtreding.

Competentie 4 – Positie kiezen & volgen

Beoordeeld wordt: De mate scheidsrechter in staat is om het spel te volgen en positie te kiezen om de juiste beslissingen te kunnen maken en zijn beslissingen goed te verkopen.

Als de waarneming onderdeel is van meerdere waarnemingen, die invloed hebben gehad op het beeld van de wedstrijd, dan wordt de waarneming niet hier, maar bij competentie 1 meegenomen. Een uitzondering geldt voor belangrijke verwijtbare fouten, die worden uitsluitend bij 3 en 4 vermeld.

4.1 Volgen en Positiekiezen tijdens het spel.

Positie kiezen is een belangrijk onderdeel van de hedendaagse arbitrage. Gevraagd wordt om flexibel gebruik te maken van het diagonale systeem. Flexibel betekent afwijken daar waar nodig en als de wedstrijd er om vraagt. Dit betekent goed overzicht houden, blijven kijken en niet te dicht op de situatie.

Punten die hierbij een rol spelen:

- Is tijdig op de plaats van de overtreding om het risico van escalatie of protesten te voorkomen.
- Heeft altijd een optimale waarnemingsafstand tot de actieve spelsituatie, volgt constant de aanvalsrichting, maar stoort daarbij het spel niet (raakt de bal niet) en houdt de passlijn open.
- Maakt bij het volgen gebruik van een flexibel diagonaal systeem, houdt daarbij een breed overzicht om ook de kleine overtredingen te kunnen zien (vasthouden, duwen).
- Houdt bij het flexibele diagonale systeem de bal en het spel zoveel mogelijk tussen zichzelf en de assistent-scheidsrechter en komt daarbij zo nodig in het strafschoopgebied.
- Is in staat om te anticiperen op situaties die direct volgen op een eerdere situatie (kan het spel lezen).
- In het amateurvoetbal hebben de meeste scheidsrechters te maken met club assistent-scheidsrechters. Als blijkt dat een assistent niet goed of niet objectief functioneert, dan zal de scheidsrechter hier rekening mee moeten houden bij het kiezen van zijn posities.

Wanneer een scheidsrechter de gehele wedstrijd niet goed volgt en/of positie kiest, maar ook geen fouten maakt kan dit toch leiden tot een score lager dan een C. De scheidsrechter laat immers op het onderdeel volgen en positie kiezen niet het gewenste gedrag zien (volgen en positie kiezen met het beste speloverzicht).

4.2 Kiezen van positie bij spelherhvattingen

Bij het positie kiezen bij spelherhvattingen moet vooral gekeken worden of de scheidsrechter optimaal overzicht heeft, de juiste prioriteiten stelt en die positie kiest, die op dat moment het meest efficiënt is. Hij blijft niet te lang staan op de plaats van de overtreding. De scheidsrechter dient voldoende zicht te houden op spelers en teamofficials tijdens een blessurebehandeling.

BIJLAGE 1 – BEOORDELINGSFOUTEN

Bij het beoordelen van mensen is het een belangrijk kenmerk van professionaliteit dat de beoordelaar zich bewust is van zijn eigen beoordelingsstijl en persoonlijke valkuilen bij het beoordelen. Voor alle rapporteurs geldt dat zij erop moeten letten dat zij concreet gedrag beoordelen. We kunnen niet zien wat iemand denkt of wat iemands intenties zijn. Toch worden mensen daar vaak op beoordeeld. “Hij bedoelde het goed.” “Ik denk dat hij dacht dat ingrijpen de situatie alleen meer zou laten escaleren.” Dergelijke observaties kunnen echter niet gemaakt en dus niet beoordeeld worden. Scheidsrechters horen alleen beoordeeld te worden op wat daadwerkelijk waarneembaar is.

Behalve het bovenstaande, kan een beoordeling ook op andere punten mank gaan. Hieronder worden de meest voorkomende beoordelingsfouten uitgelegd. Wellicht zijn er enkele risico's die u bij uzelf herkent.

1. Vasthouden eerste indruk:
Als wij mensen zien, hebben wij direct een eerste indruk. Vaak kost het ons moeite om het oordeel los te laten dat wij op basis van die eerste indruk hebben gemaakt. Daarmee doen we anderen doorgaans geen recht. Krijgt de scheidsrechter die schuchter zijn eerste stappen op het veld zet nog de kans om te laten zien dat hij adequaat omgaat met weerstand? Wees u dus bewust van deze eerste indruk, zodat u deze ook los kan laten.
2. Uiterlijke kenmerken:
We kunnen de neiging hebben om ons oordeel te vormen aan de hand van uiterlijke kenmerken van mensen. Het kan zijn dat u zich stoort aan scheidsrechters met lang haar. Het kan zijn dat u dan daardoor beoordeelt “dat hij het ook wel niet zo nauw zal nemen met de regels”. Mogelijk zult u hierdoor wat u ziet over de toepassing van spelregels anders beoordelen dan bij andere scheidsrechters.
3. Overheersen algemene indruk:
Aan het eind van een wedstrijd hebben we altijd een algemene indruk van hoe de scheidsrechter het gedaan heeft. Het kan zijn dat deze algemene indruk ook de oordelen over afzonderlijke criteria gaat beïnvloeden. Bent u nog wel kritisch genoeg op die scheidsrechter die over het geheel genomen subliem gefloten heeft?
4. Eigen beeld goede scheidsrechter:
Iedereen heeft een eigen beeld van een goede scheidsrechter. De een vindt dat deze zich streng en consequent aan de regels moet houden. De ander vindt dat een goede scheidsrechter vooral de sfeer in de wedstrijd moet bevorderen door een goede communicatie met de spelers. Wanneer daardoor het ene criterium strenger wordt beoordeeld dan het andere criterium, worden beoordelingen niet meer onderling vergelijkbaar.
5. Overheersen van negatieve informatie:
Het kan zijn dat er één incident heeft plaatsgevonden dat een dergelijk negatief stempel op de wedstrijd drukte, dat u de scheidsrechter daardoor op dat punt te streng beoordeelt. Na afloop van een wedstrijd heeft de scheidsrechter het doorgaans heel slecht gedaan wanneer hij eenmaal een buitenspeldoelpunt heeft goedgekeurd. Dit gebeurt ook wanneer de rest van de wedstrijd volledig foutloos is gefloten, zelfs bij het beoordelen van de buitenspelregel. Door het overheersen van negatieve informatie zien we dan niet meer wat iemand allemaal goed heeft gedaan. Dit leidt dan nooit tot een eerlijke beoordeling.
6. Gelijkenis leidt tot overwaardering:
Veel rapporteurs hebben zelf ook gefloten. Wanneer we dan scheidsrechters moeten beoordelen die precies dezelfde stijl hebben van het leiden van een wedstrijd, vinden we dat vanzelfsprekend uitstekende scheidsrechters. Gelijkenis leidt dan tot het overwaarderen van de kwaliteiten van de scheidsrechter.

7. Contrastwerking tussen verschillende beoordelingen:
Het vergelijken van kandidaten moet via het beoordelingssysteem verlopen. Toch heeft men van nature de neiging om deze vergelijking zelf te maken. “Voor een beginner deed hij het erg goed.” En vervolgens hebben we de neiging om de criteria hoog te scoren. Die ervaren scheidsrechter zijn we dan weer geneigd om te streng te beoordelen. Blijf daarom registreren en vervolgens rapporteren wat u daadwerkelijk hebt waargenomen. Alleen dan komen we tot een adequate vergelijking van kandidaten.
8. Te milde of te strenge beoordeling:
Sommige rapporteurs durven niet aan te geven dat een scheidsrechter iets niet goed heeft gedaan. Zij scoren alleen in de bovenste drie categorieën van de beoordelingsschaal. Andere rapporteurs vinden dat alleen hele ‘goddelijke’ scheidsrechters de hoogste beoordeling verdienen. Zij scoren alleen in de onderste regionen van de beoordelingsschaal. Voor beiden geldt de tip: Gebruik de hele schaal en score wat gezien is.
9. Vermijden van extreme beoordeling:
Er zijn ook rapporteurs die graag het veilige midden opzoeken. Als je maar niet de bovenste of de onderste categorie scoort, zit het wel snor. Het beoordelingssysteem is echter bedoeld om onderscheid te maken. Als iemand het dus steeds goed of steeds niet goed doet, is het belangrijk om dat te rapporteren. Dus ook hier geldt de tip: Gebruik de hele schaal en score wat gezien is.
10. Onmiddellijke interpretatie van eigenschappen:
Op basis van het gedrag dat we waarnemen, hebben we de neiging om gelijk iemand bepaalde de eigenschappen toe te kennen. Na de eerste ingrepen hebben we gelijk het idee “dat deze scheidsrechter niet over zich laat lopen.” Dit leidt doorgaans tot een van de andere beoordelingsfouten.
11. Categoriseren:
Categoriseren is het indelen van scheidsrechters in een bepaalde groep. Bijvoorbeeld: “Het is een strenge”. Het categoriseren van scheidsrechters leidt doorgaans tot beoordelingsfouten of zelfs tot discrimineren. Eigenschappen van een scheidsrechter worden toegekend op grond van iemands groepslidmaatschap. “Het is een allochtone scheidsrechter, dus hij zal wel heel streng zijn in het toepassen van de spelregels.”
12. Discrimineren:
Discrimineren is het handelen en beslissen op basis van stereotypen. “Allochtone scheidsrechters zijn geen goede scheidsrechters, want zij zijn zo streng”.

Koninklijke Nederlandse Voetbalbond
Woudenbergseweg 56-58 3707 HX Zeist
Postbus 515 3700 AM Zeist

Tel: 0343 49 92 11
Fax: 0343 49 91 99
Email: amateurvoetbal@knvb.nl

Bank: ING-bank NL89INGB0670000116
BTW: NL002691346.B01
KvK: 40478591 Utrecht